

МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА

Петренко Ольга Павлівна

УДК 330.341.1:338.3:633.1+633.35(477.47)

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЗЕРНОВОГО ТА
ЗЕРНОБОБОВОГО ВИРОБНИЦТВА В РЕГІОНІ**

08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Херсон - 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеській національній академії харчових технологій Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
ХАРКІВСЬКИЙ Дмитро Федорович,
Одеська національна академія харчових технологій,
професор кафедри менеджменту та фінансів.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ЛАГОДІЄНКО Володимир Вікторович,
Міжнародний університет бізнесу і права, директор
Науково-дослідного інституту економіки та управління,
завідувач кафедри маркетингу та дизайну;

доктор економічних наук, доцент
ОНИЩЕНКО Костянтин Миколайович,
Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського, доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності.

Захист відбудеться 26 червня 2013 р. о 13-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 67.135.01 у Міжнародному університеті бізнесу і права за адресою: 73039, м. Херсон, вул. 49-ї Гвардійської дивізії, 37-а.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Міжнародного університету бізнесу і права за адресою: 73039, вул. 49-ї Гвардійської дивізії, 37-а.

Автореферат розісланий «24» травня 2013 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.С. Кайтанський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливість науково прикладного опрацювання проблеми з управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в регіоні зумовлена стратегічною вагомістю зернової та зернобобової продукції для формування фундаменту продовольчої безпеки населення країни; масштабами національного зернового господарства, ведення якого є детермінантом ствердженням державної могутності та авторитету регіонів України, бо виробництво зерна не має кон'юнктурного характеру; економічним впливом зернового та зернобобового виробництва на ефективність функціонування як сільського господарства країни та її регіонів, так і всього агропромислового, національного господарського комплексу; світовим поділом праці, в якому природно-кліматичні умови регіонів України надають національному зерновому та зернопереробному виробництву беззаперечні конкурентні переваги; можливістю ствердити Україну як людиноцентриську державу, світоглядний гуманізм якої проявляється в забезпеченні народів світу цінним продовольчим товаром, для виробництва якого інші країни не мають необхідних ресурсів та потерпають від голоду; нагальністю переходу зернового та зернобобового виробництва до інноваційної парадигми розвитку в регіонах, як умови збереження високого рівня конкурентоспроможності даної продукції та її виробників на внутрішньому та світовому ринках.

Наукові засади управління аграрним виробництвом в цілому та його зерновою регіональною складовою розкриваються в працях В.Г. Андрійчука, І.Ф. Баланюка, І.О. Баневої, О.М. Бородіної, О.М. Гаркуші, В.М. Гейця, І.В. Гончаренко, О.Д. Гудзинського, Г.Є. Жуйкова, В.В. Зіновчука, І.О. Іртищевої, В.В. Ключана, В.В. Лагодієнка, М.А. Лендела, Ю.О. Лупенка, М.Й. Маліка, Л.О. Мармуль, О.В. Олійника, К.М. Онищенко, П.Т. Саблука, І.І. Савенка, М.П. Сахацького, В.І. Топіхи, О.В. Ульяновченка, І.Г. Ушачова, Д.Ф. Харківського, Л.М. Худолій, І.І. Червена, О.В. Шибаніної, В.Й. Шияна, О.М. Шпичака, В.В. Юрчишина та інших науковців. Наукові засади інноваційного розвитку сучасної економіки висвітлюються О.І. Амошею, Л.Л. Антонюком, В.І. Захарченком, О.Ю. Єрмаковим, О.М. Могильним, А.В. Найдою, В.І. Покотиловою, Н.М. Сіренко, П. Уайтом, Р.А. Фатхутдиновим, Д. Шнайдером, Й. Шумпетером та іншими науковцями. Вони заклали наукове підґрунтя розвитку агросектору, в тому числі виробництва зернової продукції, а також організаційно-економічних засад інноваційного розвитку продовольчої сфери. Водночас, недостатньо вивченими залишилися проблеми, що стосуються економічної сутності та змісту управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на рівні регіону в умовах транзитивної економіки; виокремлення особливостей сучасного управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва як реального соціально-економічного явища та предмету економічних досліджень; створення науково-методологічного та методичного забезпечення інноваційного розвитку зернового та зернобобового виробництва;

висвітлення оціночних характеристик макро-, мезо- та мікроекономічних умов з системних позицій щодо існуючого зернового виробництва України; науково обґрунтованих заходів щодо удосконалення управління інноваційним розвитком виробництва зернової та зернобобової продукції. Актуальність, теоретичне і практичне значення та недостатня розробленість означених проблем зумовили вибір теми, мету та постановку завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалася як складова частина тематики науково-дослідних робіт Одеської національної академії харчових технологій «Логістична складова інноваційних процесів у галузі зберігання зерна» (номер державної реєстрації 0107U002146) та Одеського державного аграрного університету «Підвищення економічної ефективності функціонування АПК Півдня України» (номер державної реєстрації 0107U003954). Внесок дисертанта полягає у науковому обґрунтуванні положень з підвищення ефективності управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на регіональному рівні.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробленні прикладних рекомендацій з формування та функціонування механізмів управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на регіональному рівні, що забезпечує підвищення його економічної ефективності.

Відповідно до поставленої мети в дисертаційній роботі ставляться та розв'язуються наступні науково прикладні завдання:

- дослідити та розвинути теоретичні основи управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в частині тлумачення базових понять;
- дати визначення змісту категорії «управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва регіону»;
- обґрунтувати пропозиції щодо необхідності інноваційного розвитку зернового та зернобобового виробництва;
- розробити концепцію організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на рівні регіону;
- удосконалити науковий підхід до оптимізації зернового та зернобобового виробництва в регіоні;
- обґрунтувати науково-методичні засади управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва регіону;
- розробити концептуальні підходи щодо модернізації техніко-технологічного оснащення виробництва зернової та зернобобової продукції на рівні регіону.

Об'єктом дослідження є процеси управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на регіональному рівні.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні, методичні та прикладні засади формування та функціонування механізмів управління

інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на рівні регіону в сучасних економіко-соціальних умовах.

Методи дослідження. Науковою основою проведеного дисертаційного пошуку є діалектичний підхід пізнання економічних процесів в сфері управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в умовах трансформаційної економіки, а також дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців з даної проблеми.

В процесі написання дисертаційної роботи використовувалися такі методи дослідження, як: монографічний (при розкритті сутності управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на рівні регіону та його сучасних особливостей, при висвітленні положень щодо методологічного та методичного забезпечення інноваційного розвитку зернового виробництва), абстрактно-логічний (при проведенні наукових узагальнень з інновації як підприємницької функції та висновків теоретико-методологічного та аналітико-проектного плану з управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в регіоні), економіко-статистичний (при характеристиці макроекономічних та мікроекономічних умов зернового та зернобобового виробництва в регіонах України, при аналізі сучасного стану та тенденцій економічного розвитку зернового та зернобобового виробництва в країні та її регіонах, при оцінці економічної ефективності управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва), групування (при встановленні поточних можливостей здійснювати інноваційний розвиток виробництва зернової продукції аграрними підприємствами за рахунок власних джерел фінансування), економіко-математичний (при оптимізації зернового та зернобобового виробництва).

Інформаційною базою проведеного дослідження послужили нормативно-правові акти з регулювання соціально-економічного розвитку аграрного сектора, щодо використання інновацій в сільському господарстві, стосовно управління зерновим та зернобобовим виробництвом, а також статистичні дані Державної служби статистики України і обласних управлінь статистики регіонів країни, матеріали регіональних управлінь агропромислового розвитку, фінансово-економічна звітність виробників зернової та зернобобової продукції, спеціальна література з проблеми управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва, матеріали Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробленні прикладних рекомендацій з формування та функціонування механізмів управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на регіональному рівні.

Найбільш важливі результати, отримані у процесі дослідження, та їх наукова новизна полягають у наступному:

вперше:

- розроблено концепцію організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на рівні регіону, що, на відміну від інших підходів, передбачає формування адекватної динамічним змінам ринкової економіки системи збуту виробленої

зернової та зернобобової продукції на основі реалізації маркетингової політики товароруху, узгодженої зі стратегіями маркетингового управління зерновим та зернобобовим виробництвом на мікро-, мезо- та макрорівнях;

удосконалено:

- науковий підхід до оптимізації зернового та зернобобового виробництва в регіоні, інноваційний характер якого має дуалістичний прояв, що поєднує, пропозиції науково-економічних розробок та результати науково-дослідної роботи щодо забезпечення організаційно-технічних рішень економічного, виробничого та маркетингового плану щодо удосконалення структури виробничо-господарської діяльності товаровиробників зернової та зернобобової продукції регіону;

- науково-методичні засади управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва регіону, що, на відміну від існуючих підходів, враховують особливості продукції, характерні риси інноваційних і управлінських процесів макро-, мезо- та мікроекономічних рівнів, значну ризикованість зернового виробництва;

- концептуальні підходи щодо модернізації техніко-технологічного оснащення виробництва зернової та зернобобової продукції на рівні регіону, що, на відміну від існуючих, враховують особливості та обмежені можливості регіонів та товаровиробників щодо використання інноваційної моделі розвитку досліджуваної галузі;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні основи дослідження в частині тлумачення понять: «зернове та зернобобове виробництво регіону», «інноваційний розвиток зернового та зернобобового виробництва» та «маркетингова політика товароруху», що на відмінну від інших підходів, дає можливість на основі якісних характеристик економічних процесів та комплексу їх оціночних критеріїв в зерновому господарстві країни та її регіонів виокремити вихідні засади щодо управління регіональним інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва;

- визначення змісту категорії «управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва регіону», що подається як цілеспрямований вплив на учасників виробничо-господарського процесу в сфері виробництва та збуту продукції зернових та зернобобових культур регіону з метою випуску ними нових конкурентоспроможних товарів і послуг, а також розробки і реалізації організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, маркетингового та іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і продажу зернової та зернобобової продукції та виробів з неї в регіоні на основі науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок;

- обґрунтування пропозицій щодо необхідності інноваційного розвитку зернового та зернобобового виробництва, що, на відміну від інших підходів, має комплексний характер та включає аргументи, які витікають з нижчої в Україні за середньосвітову урожайності зернових та зернобобових культур, загальної низької результативності використання земельних ресурсів під

зерновими та зернобобовими посівами, стану та тенденцій урожайності зернових культур на меліорованих землях, недостатньої уваги до використання виробниками зернової та зернобобової продукції сучасних світових науково-економічних здобутків.

Практичне значення одержаних результатів. Впровадження у практику господарювання результатів дисертаційної роботи буде сприяти підвищенню ефективності управління розвитком зернового та зернобобового виробництва на регіональному і національному рівнях та у сільськогосподарських підприємствах.

Результати дисертаційної роботи, що передбачають модернізацію техніко-технологічного оснащення виробництва зернової та зернобобової продукції в якості напряму удосконалення управління його інноваційним розвитком, отримали позитивну оцінку та прийняті до впровадження Департаментом агропромислового розвитку Одеської обласної державної адміністрації (довідка № 01-34/646 від 04.04.2013 р.) та Головним управлінням агропромислового розвитку Херсонської обласної державної адміністрації (довідка № 2-700-5/86 від 14.03.2013 р.).

Теоретико-методичні та науково-прикладні положення щодо управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в Україні використовуються в навчальному процесі Одеського державного аграрного університету при викладанні дисциплін «Організація і методика економічного аналізу», «Макроекономічному аналізі», «Аналіз господарської діяльності» (довідка № 218 від 26.02.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою, в якій автором опрацьовується науково прикладне вирішення проблеми стосовно управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в Україні. Наукові та прикладні положення, висновки та рекомендації викладених в дисертаційній роботі положень щодо управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва, одержані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові результати проведеного дослідження та їх практичне застосування доповідалися, обговорювалися та схвалювалися на науково-практичних конференціях: Міжвузівська науково-практична конференція «Маркетингова діяльність в умовах фінансово-економічної кризи (м. Одеса, 21 травня 2009 р.), IV Міжнародна науково-практична конференція «Інвестиційно-інноваційна діяльність – стратегія розвитку та підвищення ефективності підприємств агропромислового комплексу» (м. Одеса, 10-11 червня 2010 р.); Міжвузівська науково-практична конференція «Інноваційна парадигма сучасного розвитку маркетингу» (м. Одеса, 21 травня 2010 р.); Науково-практична конференція «Управління проектами в умовах транзитивної економіки» (м. Одеса, 28 січня 2011 р.); Науково-практична конференція «Розвиток маркетингової діяльності в умовах економічної глобалізації» (м. Одеса, 1 травня 2011 р.); IV науково-практична конференція (м. Одеса, 20 квітня 2012 р.); Міжнародній науково-практична конференція (м. Одеса, 29-31 жовтня 2012), щорічні науково-

практичні конференції професорсько-викладацького складу Одеського державного аграрного університету (м. Одеса, 2001-2012), щорічні науково-практичні конференції професорсько-викладацького складу Одеської національної академії харчових технологій (м. Одеса, 2010-2012).

Публікації. Теоретичні і практичні результати дисертаційного дослідження, висновки і пропозиції автора відображено у 15 публікаціях, в т.ч. у 13 статтях у наукових фахових виданнях. Загальний обсяг публікацій – 4,7 умовн. друк. арк., з яких особисто авторові належать 4,3 умовн. друк. арк.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 207 сторінок, із них 190 сторінок основного тексту. Робота містить 40 таблиць, 14 рисунків, 6 додатків на 3 сторінках. Список використаних джерел охоплює 195 найменування і займає 19 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **“Теоретико-методичні засади управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в регіоні”** розглянуто сутність та вихідні положення щодо управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в регіоні; виявлено особливості сучасного управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва; розроблено методологічне та методичне забезпечення інноваційного розвитку зернового та зернобобового виробництва.

Розкриття сутності економічної категорії «управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва» здійснювалося на основі змістовної характеристики представленого семантичного визначення кожної складової даного явища реальної економіки та його функціонування в якості цільної економічної системи. Адже остання функціонує під впливом змін, що відбулися внаслідок розвитку ринкових відносин в сфері економіки та глибинних земельних, майнових й виробничих трансформацій в аграрному секторі. Від того, наскільки ефективно буде здійснюватися управління інноваційним розвитком досліджуваної виробничо-господарської діяльності, значною мірою залежить економічна результативність реформування в аграрному секторі та соціально-економічна перспективність сільського розвитку.

Опрацювання існуючих наукових підходів показує, що управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в регіоні являє собою цілеспрямований вплив, здійснюваний на відповідні господарюючі суб'єкти, з метою випуску ними нових конкурентоспроможних товарів і послуг та розробки і реалізації організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного та іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і продажу зернової продукції та виробів з неї на основі науково-дослідних і дослідно-конструкторських

розробок. Законодавством визначаються правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційних процесів, встановлюються форми їх стимулювання з метою спрямування розвитку досліджуваних підприємств і всього агропромислового комплексу на інноваційних засадах.

Особливості сучасного управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва породжені характерними рисами продукції, інноваційної зокрема; специфікою управлінського процесу в підприємствах агропромислового комплексу; поточними соціально-економічними відмінностями, що відбуваються в аграрних підприємствах АПК країни під впливом макроекономічних та мікроекономічних факторів. Важливою особливістю сучасного управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва постає те, що вироблена продукція є унікальною з позицій життєвої необхідності для існування людини та слугує основою формування продовольчої безпеки країни. Задовольняючи певні людські потреби, продукція зернових та зернобобових культур на ринку пропонується в якості функції, товарна форма якої поєднує набір властивостей (рис. 1).

Перелік основних властивостей зернової та зернобобової продукції	
	Якість зерна (сукупність споживчих властивостей зерна, що відповідають вимогам державних стандартів, технічних умов, фітосанітарних і ветеринарно-санітарних норм та ін.)
	Відповідність функціональному призначенню
	Здатність до транспортування та торговельного обслуговування
	Зручність використання та можливість вибору за асортиментом
	Дизайн (естетика оформлення, стиль)
	Документація та її оформлення, супроводжувальні інструкції

Рис. 1. Основні властивості продукції зернового та зернобобового виробництва

Відмінності сучасного управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва полягають в наявності постійного державного регулювання та контролювання щодо умов функціонування національного зернового господарства; економічної вагомості ефективного розвитку зернового виробництва для аграрних підприємств, сільського господарства та АПК країни, господарського комплексу в цілому; доцільності використання всієї системи маркетингових заходів як умови забезпечення рентабельного зернового та зернобобового виробництва; необхідності збереження оточуючого природного середовища при нарощуванні обсягів виробництва та підвищення якості виробленої продукції.

Науково-методологічною базою управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва слугує концепція життєвого циклу товару, що передбачає проведення політики постійного товарного оновлення. Відповідне наукове забезпечення стосується змісту наукового пошуку та послідовності його здійснення в розрізі основних складових дослідницького процесу.

У другому розділі **“Сучасний стан та розвиток управління інноваціями зернового та зернобобового виробництва в регіонах України”** охарактеризовано макро- та мікроекономічні умови зернового та зернобобового виробництва, проаналізовано стан і тенденції розвитку виробництва зернової та зернобобової продукції в регіонах, оцінено економічну ефективність управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва.

Логіка дослідження макро- та мікроекономічних умов управління інноваційним розвитком регіонального зернового та зернобобового виробництва полягає в тому, що дана сфера господарювання є відкритою, складною, соціально-економічною бізнес-системою, рівень економічної ефективності якої значною мірою залежить від існуючих макроекономічних та мікроекономічних чинників. Встановлено вплив на сучасний стан та управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва нормативно-правових актів, що регламентують виробничо-господарську діяльність виробників зерна та науково-дослідну роботу. Значимими в цьому плані є економічні процеси, що відбуваються в кожному регіональному господарському комплексі, його аграрному секторі та зерновому господарстві в цілому.

Дослідження показують, що розвиток зернового та зернобобового виробництва здійснюється в ринкових умовах та регламентується державною аграрною політикою. Проте скорочення в досліджуваному секторі чисельності зайнятого населення, покликаного забезпечувати інтелектуальні прориви інноваційної сфери, знаходження найманих працівників аграрного сектора по заробітній платі в числі аутсайдерів господарського комплексу, найнижчий серед всіх інших видів економічної діяльності приріст вартості основних засобів, відсутність пріоритету інвестування промисловості харчових продуктів та зниження в ній частки інвестицій в основний капітал в загальному обсязі показує, що умови оточуючого мікроекономічного та макроекономічного середовища не в повній мірі задовольняють вимоги стосовно ефективного управління інноваційним розвитком регіонального зернового виробництва.

Вклад регіонів країни у обсяг виробництва продукції зернових та зернобобових культур різний, що підтверджується цифровими даними табл. 1. Так, у 2011 р. максимальний обсяг зернової та зернобобової продукції було вироблено у Полтавській області – 5055 тис. т, що складало 8,9 % від всього отриманого в країні зернового урожаю, та у 9,4 рази перевищувало здобуток Івано-Франківської області, яка виробила найменше за всі регіони даної продукції. Наявність значної поляризації за обсягами виробництва досліджуваної продукції підтверджує те, що Вінницька область, яка зайняла 2-е місце у рейтингу зернового урожаю, у 7,2 рази перевершила результат

Чернівецької області, що посіла передостаннє рейтингове місце за значенням даного показника.

Таблиця 1

Виробництво зернових та зернобобових культур по регіонах, тис. т.

Регіони	Роки					2011 до 1990,%	Місце у 2011 р.
	1990	2000	2005	2010	2011		
Україна	51009	24459	38015	39270	56746	111,2	x
АР Крим	1988	1064	1159	1403	1930	97,1	16
Вінницька	3074	1744	2034	3111	4243	138,0	2
Волинська	933	503	677	579	747	80,1	22
Дніпропетровська	3552	1571	2908	2708	3456	97,3	6
Донецька	2551	1011	1911	1796	2285	89,6	13
Житомирська	1352	721	750	1086	1507	111,5	18
Закарпатська	305	166	295	255	321	105,2	25
Запорізька	3093	1150	1806	1905	2193	70,9	14
Іван-Франківська	503	253	334	346	536	106,6	24
Київська	2112	1430	2283	2003	2785	131,9	8
Кіровоградська	3210	1378	2478	2374	3464	107,9	5
Луганська	1876	441	1311	811	1268	67,6	19
Львівська	1009	481	626	622	961	95,2	20
Миколаївська	2706	921	1763	2200	2628	97,1	9
Одеська	2674	1581	2668	2928	3194	119,4	7
Полтавська	3450	1407	2850	2853	5055	146,5	1
Рівненська	864	494	599	635	790	91,4	21
Сумська	1886	967	1119	1323	2522	133,7	10
Тернопільська	1319	740	1044	1261	1882	142,7	17
Харківська	3007	1267	2406	1266	3473	115,5	4
Херсонська	2792	1166	1539	1514	2481	88,9	12
Хмельницька	2063	1241	1204	1742	2180	105,7	15
Черкаська	2374	1594	2217	2531	3761	158,4	3
Чернівецька	581	325	426	488	592	101,9	23
Чернігівська	1737	832	1594	1518	2481	142,8	11

Важливо вказати на те, що динаміка виробництва продукції зернових та зернобобових культур по регіонах не є однозначною. Якщо у 2011 р. по відношенню до 1990 р. приріст урожаю мав місце у Черкаській (58,4 %), Полтавській (46,3 %), Чернігівській (42,8 %), Тернопільській (42,7 %), Вінницькій (38 %), Київській (31,9%), Сумській (33,7 %), Житомирській (11,5%), Одеській (19,4 %), Харківській (15,5 %) областях, то в інших регіонах відбулося скорочення обсягів виробництва зернової та зернобобової продукції – у Волинській області на 19,9 %, Запорізькій – на 29,1 %, Луганській – на 32,4 %, Херсонській – на 11,1 %.

Таким чином, висока амплітуда відхилення динаміки урожаю по регіонах від середнього національного значення як в бік збільшення, так і в бік зменшення, підтверджує недостатній інноваційний рівень ведення зернового та зернобобового виробництва. Додатковим аргументом щодо цього виступає наявність прямого зв'язку між посівними площами зернових та зернобобових

культур регіонів з обсягами виробленої ними зернової та зернобобової продукції.

У аграрних товаровиробників обмежені можливості використання інноваційної моделі розвитку зернової галузі, а вплив низки зовнішніх чинників спричинює низький рівень рентабельності виробництва зернової продукції (рис. 2).

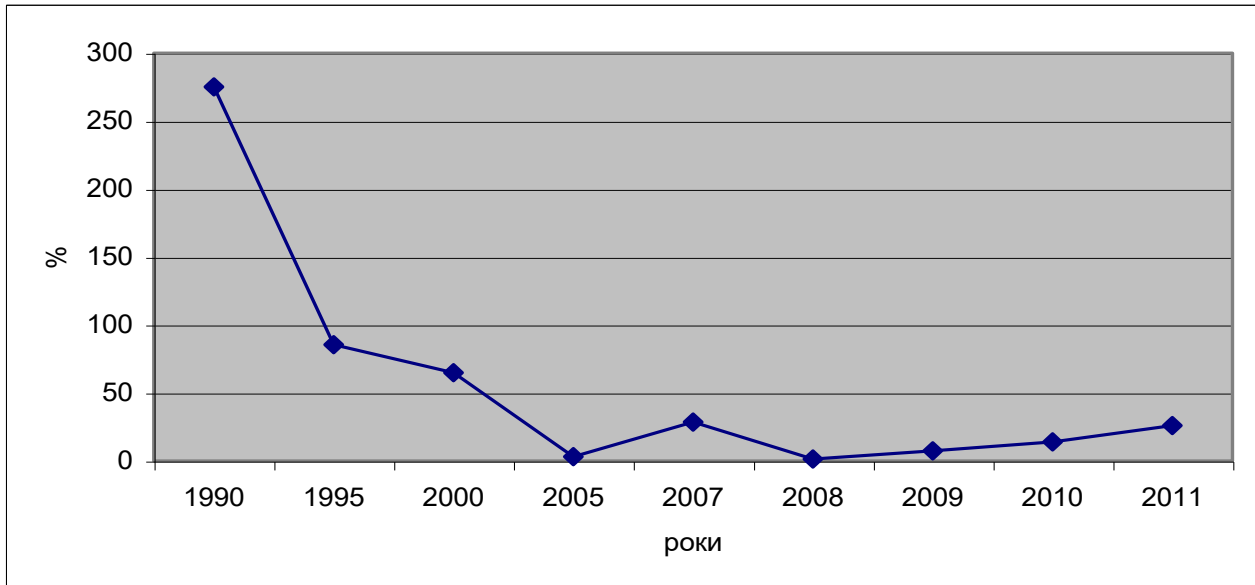

Рис. 2. Рівень рентабельності виробництва зернових та зернобобових культур

Групування по всіх регіонах країни сільськогосподарських підприємств показує наявність значної розбіжності за рівнем рентабельності виробництва продукції зернових та зернобобових культур. Так, менше 5% від загальної кількості приходить на підприємства, які знаходяться в групі з максимальною рентабельністю, що в середньому становила 145,5%. На долю цих підприємств приходить 8% загального обсягу чистого доходу від продажу всієї виробленої сільськогосподарськими підприємствами зернової та зернобобової продукції за найнижчої собівартості виробництва реалізованої продукції - 56,59 грн. за 1 центнер. Виробництво продукції зернових та зернобобових культур було збитковим для 23,4% досліджуваних підприємств, на долю яких приходилося 14,1% загального обсягу чистого доходу. Собівартість виробництва реалізованої зернової та зернобобової продукції таких підприємств в середньому становила 139,32 грн. за 1 центнер, а рівень збитковості – 33%. При цьому 1 відсоток підприємств від їх загальної кількості отримали в середньому збитковість 66,9%. Отже, повномасштабний інноваційний процес розвитку досліджуваної галузі в змозі здійснювати близько четвертої частини всіх товаровиробників, які мають поточне високорентабельне виробництво.

У третьому розділі **“Напрями удосконалення управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на регіональному рівні”** науково обґрунтовано доцільність модернізації регіонального техніко-технологічного оснащення виробництва зернової та зернобобової продукції, визначено засади розвитку маркетингу зернової та

зернобобової продукції, розроблено економіко-математичну модель з оптимізації регіонального зернового та зернобобового виробництва як складової його інноваційного розвитку.

Встановлено, що в абсолютній більшості регіонів недооцінюється вагомість інноваційної моделі розвитку зернового господарства (табл. 2).

Таблиця 2

**Наявність основних засобів у регіонах,
(на початок року, с.-г. підприємства, у фактичних цінах, млн. грн.)**

Регіони	Роки					2011р. до 2000р., %
	2000	2005	2008	2010	2011	
Україна	87763	46851	56122	62082	73582	83,8
АР Крим	6595	3089	3317	3377	3761	57,0
Вінницька	4831	2136	2300	2445	2914	60,3
Волинська	2508	1279,7	1318,5	1356	1402	55,9
Дніпропетровська	4884	1882	3493	4080	4855	99,4
Донецька	3480	2117	3409	4743	5450	156,6
Житомирська	4787	2195	1229	1122	1258	26,3
Закарпатська	906	831	229	271	391	43,2
Запорізька	4732	2025	2865	3182	4454	94,1
Іван-Франківська	646	350	799	1193	1332	206,2
Київська	5005	5243	6283	6557	7578	151,4
Кіровоградська	2911	1459	2090	2345	3341	114,8
Луганська	1874	1114	1772	1725	1948	103,9
Львівська	2680	891	1433	1664	1733	64,7
Миколаївська	4014	2294	2260	2520	2477	61,7
Одеська	5187	2597	2698	3016	3665	70,7
Полтавська	4487	2498	3687	3969	5172	115,3
Рівненська	2317	1335	1096	951	1058	45,7
Сумська	3034	1641	1619	1753	2065	68,1
Тернопільська	1597	800	1407	1538	2186	136,9
Харківська	4470	2209	3405	3744	445	10,0
Херсонська	4302	2051	2037	2352	2842	66,1
Хмельницька	3402	1704	1520	1912	2389	70,2
Черкаська	3811	2065	3221	3469	3934	103,2
Чернівецька	1007	430	296	365	464	46,1
Чернігівська	4286	2607	2326	3421	2857	66,7

Аналіз наведених цифрових даних показує, що на початку 2011 р. максимальна вартість основних засобів у основних виробників зерна знаходилася у Київській області – 7578 млн. грн., що складало 10,3 % від всієї вартості основних засобів в аграрних формуваннях країни, та у 19,4 рази перевищувало значення відповідного показника Закарпатської області, яка займала в даному рейтингу останнє місце. Наявність значної поляризації регіонів за вартістю основних засобів підтверджує те, що Донецька область, яка займала 2-е місце у наведеному рейтингу, за питомою вагою від загальної вартості основних засобів в країні складала 7,4 %, та звітнього року у 12,2 рази перевершила результат Харківської області, що посіла передостаннє місце за

значенням даного показника. При цьому частка зазначеного регіону – всього 0,6 % від всієї вартості основних засобів провідних виробників зерна країни.

Слід зазначити, що за період дослідження вартість основних засобів по країні скоротилася на 14181 млн. грн. або на 16,2 %. Водночас, негативна динаміка в розрізі по регіонах не є однозначною та рівномірною. Так, якщо по більшості регіонів у 2011 р. по відношенню до 2000 р. вартість основних засобів скоротилася АР Крим (на 43 %), Вінницькій (на 39,7 %), Волинській (на 44,1 %), Житомирській (на 73,7%), Закарпатській (на 56,8 %), Миколаївській (на 38,3 %), Рівненській (на 54,3 %), Харківській (на 90%), Чернівецькій (на 53,9%), то в третині регіонів значення даного показника, навпаки, зросло – в Полтавській області (15,3 %), Тернопільській (36,9 %), Черкаській (3,2 %), Донецькій (56,6 %), Іван-Франківській (106,2 %), Київській (51,4 %), Кіровоградській (14,8 %), Луганській (3,9 %).

Отже, в різних регіонах мають місце неоднозначні положення та перспективи щодо техніко-технологічної модернізації зернового та зернобобового виробництва. Підтверджує даний висновок динаміка наявності тракторів та забезпеченості енергетичними потужностями у розрахунку на 100 га посівних площ, яка є однозначно від'ємною для країни в цілому та для всіх без винятку її регіонів.

Дослідження розвитку маркетингу зернової та зернобобової продукції в регіонах дозволяє зробити наступні узагальнення: перше, перехід економіки до функціонування на ринкових засадах спричинив загальний ріст рівня товарності зернової та зернобобової продукції; друге, наявність досить значних амплітуд коливань товарності зернової та зернобобової продукції протягом періоду дослідження в розрізі окремих областей свідчить про відсутність на регіональному рівні чітких стратегій маркетингового розвитку зернової галузі; третє, різні напрями руху товарності зернової продукції в регіонах демонструють відсутність загальної національної маркетингової стратегії розвитку зернового та зернобобового виробництва; четверте, розвиток маркетингу зернової та зернобобової продукції виступає в якості організаційно-економічного рішення комерційного характеру, прикладне впровадження якого забезпечує поліпшення структури та якості виробництва, а також сприяє задоволенню першочергових потреб населення щодо його продовольчої безпеки; п'яте, ефективне управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва передбачає наявність системи збуту продукції, що адекватна динамічним змінам ринкової економіки та відповідає сучасним світовим вимогам, дозволяючи підприємствам аграрної галузі в регіонах здійснювати розширене відтворення.

Інноваційний характер регіональної оптимізації обсягів та структури зернового та зернобобового виробництва пояснюється тим, що результатом вирішення економіко-математичної задачі постає організаційно-технічного рішення, яке має економічний, виробничий, управлінський, комерційний характер щодо істотного поліпшення структури посівних площ зернових та зернобобових культур, що забезпечується відповідною науково-дослідною роботою. Відповідні матеріали по Одеській області наведені в табл. 3.

Посівні площі зернових та зернобобових культур та основних груп сільськогосподарських культур в підприємствах Одеської області

Посіви	За 2009-2011 рр.		За оптимальним планом	
	тис. га	%	тис. га	%
Зернові та зернобобові - всього	871,7	66,6	859,8	65,8
в т.ч. озима пшениця	376,1	28,7	407,0	31,1
кукурудза на зерно	45,3	3,5	64,1	4,9
ячмінь озимий	213,2	16,3	154,7	11,8
ячмінь ярий	81,9	6,3	80,2	6,1
овес	4,9	0,4	14,6	1,1
жито	2,2	0,2	7,7	0,6
просо	7,8	0,6	7,7	0,6
рис	3,2	0,2	3,1	0,2
гречка	2,8	0,2	3,9	0,3
зернобобові	67,4	5,1	116,7	8,9
Технічні культури	371,1	28,3	284,0	21,7
Овоче-баштанні та картопля	6,4	0,5	27,2	2,1
Кормові культури	60,2	4,6	135,7	10,4
Вся посівна площа	1309,4	100,0	1306,6	100,0

Вибір Одещини для оптимізації зернового та зернобобового виробництва як складової інноваційного організаційно-економічного розвитку регіону зумовлено: область не використовує на повну потужність зерновий та зернобобовий потенціал, потребуючи відповідних інноваційних підходів до ведення галузі; темп приросту виробництва зернової та зернобобової продукції області в розрахунку на одну особу перевищує середній рівень загальнонаціонального приросту та потребує відповідної наукової підтримки для подальшого зростання; природно-кліматична зональність території Одещини показує можливості використання інноваційного підходу до оптимізації виробництва зернової та зернобобової продукції в інших регіонах; нарощування виробництва зернової та зернобобової продукції в регіоні відповідає запитам місцевого населення.

Оптимізація посівів зернових та зернобобових культур засвідчує доцільність орієнтуватися на ті із них, які визначаються стратегічною важливістю з позицій продовольчої безпеки, кормової цінності, експортної гарантованості та природної збалансованості стосовно захисту та підвищення родючості ґрунтів. Такий висновок дозволяє відносити економіко-математичну модель з оптимізації виробництва продукції зернових та зернобобових культур до категорії інноваційних продуктів, що мають значні ринкові перспективи.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і розроблено новий підхід до вирішення важливої науково-практичної проблеми формування та функціонування механізмів управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на регіональному рівні, що забезпечує підвищення його економічної ефективності. В результаті дослідження зроблено наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Узагальнення наукових підходів та існуючої практики регіонального зернового та зернобобового виробництва показує, що управління його інноваційним розвитком являє собою цілеспрямований вплив відповідних господарюючих суб'єктів з метою випуску нових конкурентоспроможних товарів і послуг та розробки і реалізації організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного та іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і продажу зернової продукції та виробів з неї на основі сучасних науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок. Поєднання державної регуляторної політики та ринкових механізмів сприятимуть інноваційній діяльності й підтримці підприємництва у науково-виробничій сфері зернового та зернобобового виробництва регіону.

2. Встановлено, що особливості сучасного управління інноваційним розвитком регіонального зернового та зернобобового виробництва ґрунтуються на: унікальності виробленої продукції, що відноситься до життєво необхідних для існування людини та служить основою продовольчої безпеки країни; наявності чіткої державної регламентації щодо функціонування національного зернового господарства; економічній вагомості для високоефективного функціонування відповідних господарюючих суб'єктів, національного аграрного сектора, агропромислового комплексу та економіки в цілому; необхідності отримання підприємствами прибутку від виробництва зернової та зернобобової продукції; доцільності використання всієї системи маркетингових заходів при збуті продукції зернового та зернобобового виробництва; необхідності збереження оточуючого природного середовища при нарощуванні обсягів виробництва та підвищення якості зернової продукції та продуктів її переробки стосовно кожного регіону країни.

3. Доведено, що інноваційний розвиток зернового та зернобобового виробництва регіону, будучи відкритою, складною, соціально-економічною бізнес-системою значною мірою залежить від дії макроекономічних та мікроекономічних чинників. До числа основних із них належать нормативно-правові акти, що регламентують науково-дослідну роботу даної сфери та виробничо-господарську діяльність виробників зерна та хліба; стан та тенденції розвитку національної економіки в цілому, її агропромислового комплексу та зернового господарства кожного регіону зокрема.

4. Визначено, що регіональне зернове та зернобобове виробництво являє собою діяльність сільськогосподарських товаровиробників, яка пов'язана з вирощуванням та продажем на регіональному, національному та світовому ринках зернової та зернобобової продукції. На товаровиробників зерна покладається: забезпечення внутрішніх потреб регіону та країни у насінневому матеріалі; постачання зерна для продовольчих, фуражних та технічних цілей; посилення

експортного зернового потенціалу країни; гарантування продовольчої безпеки держави за рахунок розвитку власного зернового та зернобобового виробництва. Інноваційний розвиток регіонального зернового та зернобобового виробництва передбачає проведення комплексу заходів гідротехнічного, культуртехнічного, хімічного, агротехнічного та іншого меліоративного характеру для збереження і підвищення родючості ґрунтів через цілеспрямоване регулювання їх водного, теплового, повітряного та поживного режимів.

5. Встановлено, що в процесі зернового та зернобобового виробництва достатньої уваги інноваційному розвитку в регіонах не приділяється, що засвідчує: значна залежність урожаю зерна та зернобобових культур від природно-погодних факторів; скорочення обсягів виробництва високотехнологічних зернобобових культур; висока амплітуда відхилення динаміки зернового урожаю по регіонах від середнього національного значення; значні відхилення урожаю пшениці - основної продовольчої культури по регіонах, від середнього національного значення та вагомі втрати обсягів її виробництва в окремі роки; скорочення площі зернових культур в підприємствах на меліорованих землях.

6. Обґрунтовано необхідність посилення інноваційного розвитку зернового та зернобобового виробництва в регіонах в зв'язку з нижчою за середньосвітову урожайність зернових та зернобобових культур, значними коливаннями результативності використання земельних ресурсів під посівами зернових та зернобобових культур. Встановлено, що підвищення урожайності зернових та зернобобових культур корелює з масштабами та концентрацією виробництва. Проте абсолютна більшість сільськогосподарських підприємств має низьку продуктивність зернових та зернобобових посівів, порівняно незначний обсяг валового збору зернової та зернобобової продукції, низький рівень концентрації її виробництва. В абсолютній більшості областей недооцінюється вагомість інноваційної моделі розвитку зернового господарства, що засвідчує загальне скорочення в абсолютних та відносних величинах технічного оснащення вирощування зернових та зернобобових культур. За період дослідження відбулося стрімке скорочення числа тракторів, зернозбиральних комбайнів, причепів та напівпричепів, дощувальних машин. В сільськогосподарських підприємствах зменшується забезпеченість енергетичними потужностями в розрахунку на 100 га посівних площі в цілому по країні та по всіх її регіонах. Зменшується внесення органічних добрив, що порушує їх комбіноване використання з мінеральним. Сукупність названих факторів свідчить про обмежені можливості зернових та зернобобових товаровиробників використовувати інноваційну модель розвитку досліджуваної галузі.

7. Ефективне функціонування регіонального та національного ринків зернової та зернобобової продукції забезпечує продовольчу безпеку держави; формує інвестиційну привабливість зернового господарства регіонів та країни; удосконалює структуру зернового та зернобобового виробництва згідно запитів споживачів. Державна регламентація ринку продукції зернового та зернобобового виробництва повинна здійснюватися на основі гармонізації соціально-економічних інтересів суспільства, регіонів та виробників зерна.

8. Наявність досить значних амплітуд коливань товарності зернової та зернобобової продукції протягом періоду дослідження в розрізі окремих регіонів свідчить про відсутність на регіональному рівні чітких стратегій маркетингового

розвитку зернової галузі, а різні напрями руху товарності зернової продукції в регіонах демонструють відсутність загальної національної маркетингової стратегії розвитку зернового та зернобобового виробництва. Розвиток маркетингу зернової та зернобобової продукції виступає в якості організаційно-економічного рішення комерційного характеру, прикладне впровадження якого забезпечує поліпшення структури виробництва, сприяє задоволенню першочергових потреб населення та слугує країні в якості сучасного ринкового механізму з формування національної продовольчої безпеки.

9. Інноваційний характер оптимізації регіонального зернового та зернобобового виробництва ґрунтується на тому, що її результатом виступає організаційно-технічного рішення економічного, виробничого та комерційного плану, які істотно поліпшують структуру та якість виробничо-господарської діяльності виробників зернової та зернобобової продукції на основі науково-дослідної роботи. Економіко-математична модель з оптимізації зернового та зернобобового виробництва виступає науково-економічним продуктом, що може використовуватися в якості ринкового товару. Використання економіко-математичного моделювання досліджуваної сфери сприяє знаходженню економічно ефективних рішень стосовно обсягів виробництва і збуту зернової продукції при дотриманні вимог щодо збалансованого розвитку інших галузей, що сприяють високопродуктивному розвитку зернового та зернобобового виробництва. Економіко-математична модель з оптимізації інноваційного розвитку зернового та зернобобового виробництва може слугувати орієнтиром для проведення відповідних науково-дослідних розробок щодо різноманітних за організаційно-правовими формами та виробничо-господарськими параметрами господарюючих суб'єктів, різних регіонів країни та галузей господарського комплексу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Мазурік О.П. Удосконалення оподаткування прибутку в АПК / О.П. Мазурік // Аграрний вісник Причорномор'я: збірник наукових праць. Економічні науки. – Одеса, 2001. – Вип. 6 (13). – С. 155-157.

2. Мазурік О.П. Деякі питання прямого оподаткування сільськогосподарських підприємств / О.П. Мазурік // Науковий вісник Національного аграрного університету. Економічні науки. – Київ, 2001. – Вип. 44. – С. 184-186.

3. Мазурік О.П. Деякі питання контролю податкових органів за сплатою податків сільськогосподарськими підприємствами / О.П. Мазурік // Аграрний вісник Причорномор'я: збірник наукових праць. Економічні науки. – Одеса, 2002. – Вип. 16. – С. 128-130.

4. Мазурік О.П. Удосконалення податкової політики на регіональному рівні / О.П. Мазурік // Аграрний вісник Причорномор'я: збірник наукових праць. Економічні науки. – Одеса, 2005. – Вип. 27. – С. 168-170.

5. Петренко О.П. Вдосконалення управління ризиками в аграрному секторі економіки / О.П. Петренко // Аграрний вісник Причорномор'я: збірник наукових праць. Економічні науки. – Одеса, 2006. – Вип. 36. – С.152-155.

6. Петренко О.П. Проблеми формування ефективного механізму оподаткування сільськогосподарських підприємств / О.П. Петренко // Аграрний вісник Причорномор'я: збірник наукових праць. Економічні науки. – Одеса, 2008. – Вип. 44. – С. 150-154.

7. Петренко О.П. Наукове забезпечення управління інноваційним розвитком зерновиробничих та зернопереробних підприємств / О.П. Петренко // Аграрний вісник Причорномор'я: збірник наукових праць. Економічні науки. – Одеса, 2010. – Вип. 53. – С.247-250.

8. Петренко О.П. Інновації як складова ефективного розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств / О.П. Петренко // Економіка харчової промисловості. – Одеса, 2010. – №3 (7). – С.18-21.

14. 9. Петренко О.П. Інновації як умова підвищення ефективності використання зерносховищ / О.П. Петренко, Г.П. Атамась // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького. Економічні науки. – Львів, 2011. – Том 13. – №1(47). Частина 1. – С.13-18. *(Особистий внесок: розкрито значення та роль інноваційної діяльності у підвищенні ефективності використання зерносховищ).*

10. Петренко О.П. Перспективи інноваційного розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств регіону / О.П. Петренко // Аграрний вісник Причорномор'я: збірник наукових праць. Економічні науки. – Одеса, 2011. – Вип. 60. – С.127-130.

15. 11.Петренко О.П. Особливості сучасного управління інноваційним розвитком зерновиробних та зернопереробних підприємств регіону / О.П. Петренко, Д.Ф. Харківський // Економіка харчової промисловості. – Одеса, 2012. – №2 (14). – С.32-36. *(Особистий внесок: обґрунтовано основні особливості управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва на регіональному рівні).*

12. Петренко О.П. Процес управління маркетингом хліба та хлібобулочних виробів / О.П. Петренко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. – Полтава, 2012. – Вип. 2(5) Т. 2. – С.208-212.

13. Петренко О.П. Управління розвитком зернового та зернопереробного виробництва / О.П. Петренко // Аграрний вісник Причорномор'я: збірник наукових праць. Економічні науки. – Одеса, 2012. – Вип. 65. – С.131-134.

Матеріали конференцій та статті в інших виданнях:

14. Мазурік О.П. Проблеми оподаткування сільськогосподарських товаровиробників / О.П. Мазурік // Організаційно-економічні проблеми розвитку АПК [Частина 3]. – Київ, 2001. – С. 159-162.

15. Петренко О.П. Состояние и тенденции стимулирования инновационной деятельности аграрного сектора Украины / О.П. Петренко // Сельскохозяйственные науки и агропромышленный комплекс на рубеже веков: сборник материалов I Международной научно-практической конференции. – Новосибирск, 2013. – С.205-212.

АНОТАЦІЯ

Петренко О.П. Управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва в регіоні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Міжнародний університет бізнесу і права, Херсон, 2013.

Дисертацію присвячено теоретико-методологічному обґрунтуванню наукових положень та розробці прикладних рекомендації стосовно управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва, використання яких забезпечує підвищення економічної ефективності функціонування досліджуваного сектора аграрної економіки. Розроблено методологічні засади та методичне забезпечення управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва. Досліджено сучасний стан та тенденції управління інноваційним розвитком в зерновому та зернобобовому виробництві. Встановлено вплив на нього нормативно-правових актів, що регламентують виробничо-господарську діяльність виробників зерна та науково-дослідну роботу, а також економічних процесів, які протікають в національному господарському комплексі, його аграрному секторі та зерновому господарстві. Проаналізовано стан і тенденції розвитку виробництва зернової та зернобобової продукції, оцінено економічну ефективність управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва. В якості напрямів удосконалення управління інноваційним розвитком зернового та зернобобового виробництва обґрунтовано доцільність модернізації його техніко-технологічного оснащення, визначено засади розвитку маркетингу зернової та зернобобової продукції, розроблено економіко-математичну модель з оптимізації зернового та зернобобового виробництва як складової його інноваційного розвитку.

Ключові слова: зернове та зернобобове виробництво, управління, інноваційний розвиток, економічна ефективність, маркетинг, оптимізація, прибуток, модернізація, техніко-технологічне оснащення.

АННОТАЦИЯ

Петренко О.П. Управления инновационным развитием зернового и зернобобового производства в регионе. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук за специальностью 08.00.05 – развитие продуктивных сил и региональная экономика. – Международный университет бизнеса и права, Херсон, 2013.

Диссертация посвящена теоретико-методологическому обоснованию научных положений и разработке прикладных рекомендации относительно управления инновационным развитием зернового и зернобобового производства, использование которых обеспечивает повышение экономической эффективности функционирования исследуемого сектора аграрной экономики. Исследована сущность управления инновационным развитием зернового и зернобобового производства, которая представляет собой целенаправленное воздействие на участников производственно-хозяйственных процессов в сфере производства и сбыта продукции зерновых и зернобобовых культур с целью выпуска новых конкурентоспособных товаров и услуг, а также разработки и реализации организационно-технических решений производственного, административного,

маркетингового и другого характера, который существенным образом улучшает структуру и качество производства и продажи зерновой и зернобобовой продукции и изделий из нее на основе научно-исследовательских и опытно-конструкторских разработок.

Выявлено, что управление инновационным развитием зернового и зернобобового производства имеет ряд особенностей, вытекающих из отличий исследуемой продукции и особых черт, присущих инновационным и управленческим процессам в экономике. Разработаны методологические основы и методическое обеспечение управления инновационным развитием зернового и зернобобового производства.

Исследовано современное состояние и тенденции инновационного развития в зерновом и зернобобовом производстве. Установлено наличие существенного влияния на него нормативно-правовых положений, регламентирующих научно-исследовательскую работу и производственно-хозяйственную деятельность производителей зерновой и зернобобовой продукции, а также зависимость развития зернового хозяйства от экономических процессов, которые протекают в хозяйственном национальном комплексе и его аграрном секторе.

Исследованиями установлено, что при наращивании объемов зернового и зернобобового производства основное внимание отводится культурам, которые обеспечивают продовольственную безопасность страны. Выявлено, что в зерновом хозяйстве страны инновационному характеру производства не уделяется должного внимания, что подтверждает значительная зависимость зернового и зернобобового урожая от природно-погодных факторов, а также сокращение объемов производства высокотехнологических зернобобовых культур.

Определено, что повышение урожайности зерновых и зернобобовых культур коррелирует с масштабами и концентрацией производства. Установлено, что абсолютное большинство сельскохозяйственных предприятий имеют низкую производительность зерновых посевов, сравнительно незначительный объем валового сбора зерновой и зернобобовой продукции, низкий уровень концентрации ее производства. У аграрных товаропроизводителей ограничены возможности использования инновационной модели развития зерновой отрасли, а влияние ряда внешних факторов обуславливает низкий уровень рентабельности производства зерновой продукции.

В качестве направлений усовершенствования управления инновационным развитием зернового и зернобобового производства обоснована целесообразность модернизации его технико-технологического оснащения. Определено, что развитие маркетинга зерновой и зернобобовой продукции выступает в качестве организационно-экономического решения коммерческого характера, прикладное внедрение которого обеспечивает улучшение структуры производства и продовольственную безопасность населения.

Обосновано концептуальный подход к оптимизации зернового и зернобобового производства, инновационный характер которого имеет дуалистическое проявление, что объединяет, с одной стороны, результаты научно-исследовательской работы относительно обеспечения организационно-технических решений экономического, производственного и маркетингового плана с позиций существенного усовершенствования структуры производственно-хозяйственной деятельности производителей зерновой и зернобобовой продукции, а с другой –

научно-экономические предложения, которые в качестве рыночного продукта этапа внедрения жизненного цикла товара рекомендуются хозяйствующим субъектам разных организационно-правовых форм и производственно-хозяйственных параметров, а также научно-исследовательским и учебным учреждениям, органам государственной власти и местного самоуправления.

Ключевые слова: зерновое и зернобобовое производство, управление, инновационное развитие, экономическая эффективность, маркетинг, оптимизация, прибыль, модернизация, технико-технологическое оснащение.

SUMMARY

Petrenko O.P. A management of innovation development of grain-growing and leguminous production in a region. – Monuscript.

The thesis applying for a degree of Candidate of Economical sciences in the specialty 08.00.05 – development of productive force and regional economy.- International university of business and law, Kherson, 2013.

The thesis is dedicated to the theoretical- mythological substantiation of sciences position and working out of applied recommendations in a relation to a management innovation of development of grain-growing and leguminous production, the use of that provides the increase of economic efficiency of functioning of researched of sector of agrarian economy.

The methodological principles and methodical providings of management of grain-growing and leguminous production are worked out.

The modern state and tendencies of management innovative development are investigated in a grain-growing and leguminous production.

Influence is set at its normatively- legal acts, that regulates of production-economic activities of producers of grain and scientifically- research work and also the economic processes, that comes in a national complexes, its agrarian sector and grain-growing economy.

The state and tendencies are analyzed of development of production of grain-growing and leguminous products, economic efficiency of management innovative development of grain-growing and leguminous production are estimated.

In quality directions of improvement of management innovation of development of grain-growing and leguminous production grounded expedience of modernization of its technical –technological equipments , it is certain expedience of marketing of grain – growing and leguminous products, its developed economic – mathematical model from optimization of grain-growing and leguminous production as constitute of its innovation development.

Keywords: grain-growing and leguminous production, management, innovation development, economy efficiency, marketing, optimization, increase, modernization, technical-technological rigging.

Підписано до друку 21.05.2013 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Обл.-вид. арк. 0,9.
Ум. друк. арк. 0,9 Тираж 100 прим. Зам. № 123
Миколаївська обласна друкарня
54010 м. Миколаїв, вул. Паризької комуни, 3.